

С. С. Кириленко
молодший науковий співробітник

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

ЗАРУБІЖНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЧЕРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ, ВИКОНАНИХ ОСОБАМИ В СТАНІ АЛКОГОЛЬНОГО СП'ЯНІННЯ

У статті наведено аналіз праць зарубіжних авторів з дослідження почерку осіб, що перебували в стані алкогольного сп'яніння, а саме розкрито основний зміст найбільш значних з цих досліджень та здійснено порівняння їх результатів між собою із зазначенням причин розбіжностей.

На теперішній час досить поширеними об'єктами почеркознавчих досліджень виступають рукописні тексти, записи та підписи, виконані особами в стані алкогольного сп'яніння. Розгляд зарубіжного досвіду з дослідження такого роду об'єктів та порівняння його з вітчизняними напрацюваннями є важливим аспектом сприяння вдосконаленню існуючих та здійснення подальших методичних наукових розробок в сфері судово-почеркознавчої діагностики, зокрема з дослідження впливу вказаного збиваючого фактору на рукописні тексти та записи. Тому виникає необхідність вивчення змісту основних праць зарубіжних авторів, зокрема, й найновіших, в яких зазначаються особливості виконання таких почеркових об'єктів особами в стані алкогольного сп'яніння, а також причин відмінностей результатів їх досліджень.

За останні більш ніж 50 років значна кількість зарубіжних літературних джерел про вплив алкогольного сп'яніння осіб на їх почерк розглянута Р. Хубером і А. Хідріком у праці, що присвячена теорії та практиці почеркознавчої ідентифікації (1999 р.) [1]. В більш ранніх оглядах досліджень з цього предмету Л. Гросс (1975 р.) відзначає, що алкоголь як препарат був частіше вивчений відносно зміненого почерку [2]. Огляд праць іноземних авторів, які досліджували почерк осіб, що перебували в стані алкогольного сп'яніння, наявний і в роботі М. Калігіурі та Л. Мохаммеда (2012 р.) [3]. В монографії В.Ф. Орлової (2006 р.) також наведено основні підсумки деяких досліджень почерку осіб в стані алкогольного сп'яніння зарубіжними

авторами [4]. Втім, інформація, наявна в даних джерелах, потребує доповнення та узагальнення.

Перейдемо до висвітлення основного змісту найбільш значних праць зарубіжних авторів з дослідження почерку осіб, що перебували в стані алкогольного сп'яніння, порівняння результатів, що були отримані ними, та пояснення їх відмінностей.

Щодо досліджень, які відбувалися до початку ХХІ століття, то як вказують М. Калігіурі та Л. Мохаммед: «незважаючи на численні твердження в той час, що алкоголь може бути причиною появи відмінностей почерку в документі, мало які з них були засновані на емпіричних дослідженнях.» [3, с. 190].

Вказівки на можливість використання зразків почерку для оцінки впливу алкоголю на організм людини були наявні вже в роботі А. Ерленмеєра (1879 р.) [5]. Ще на початку ХХ ст. впливом алкоголю на письмо та почерк зацікавився німецький психіатр М. Майер [6]. Проводячи експерименти на самому собі він помітив, що ступінь впливу алкоголю залежить від його концентрації в крові та що він уповільнює рухи, паузи між виконанням окремих знаків при прийомі малих доз алкоголю скорочуються, а при великих — збільшуються, натиск при малих дозах — збільшується, при великих — зменшується, рухи стають незграбними [4, с. 48].

Взагалі над цієї проблемою в ХХ столітті працювали численні автори. Свідчення про них, як зазначає В.Ф. Орлова, охоплюють дослідження, представлені на рівні теоретичного аналізу: М. Майер (1934 р.), Г. Шнейкерт (1939 р.), Г. Пфанне (1954 р.), К. Гендель (1958 р.), Г. Грюневальд (1963 р.), К. Пурі (1965 р.), К. Бох, Г. Швейцер, У. Мільц (1974 р.) та ін.; проведені експериментально: Мауерхоффер (1951 р.), А. Ребін і Г. Блер (1953 р.), Г. Швейцер (1955 р.), М.В. Хірш, М.Е. Ярвік, А. Абрамсон (1956 р.), Г. Ельбель (1956 р.), І. Герхов (1959 р.), Б. Вітліх (1961 р.), Г. Деннемарк (1964 р.), О. Хілтон (1969 р.), Б. Брюн та Н. Рейнсбі (1971 р.), М. Поль-Менгельберг (1976 р.), Р. Фоулі, Е.Л. Мюллер (1979 р.) та ін., та такі, що містять описи випадків з практики: Р. Пофаль (1959 р.), А. Легрюн (1963 р.), А. Сафьяновський (1974 р., 1980 р.) та ін. [4, с. 48]. Окрім того, слід також виділити роботи й інших дослідників: К. Тріппа, Ф. Флюхігера та Г. Вайнберга (1959 р.), Р.Дж. Пекерда (1960 р.), Р.Дж. Столера (1960 р.), Г.Дж. Андерсона (1974 р.), Н.Н. Закі та М.А. Ібрагіма (1983 р.), Й. Бека (1985 р.), Т.С. Левінсон (1986 р.), Н. Гелбрейга (1986 р.), С. Хіла та Л. Ханта (1989), Е.С. Геллера, С. Кларка та М. Келшера (1991 р.), Р. Воткін-

са і Дж. Горайчика (1996 р.), Ф. Есісіоглу і Н. Турана (2003 р.), Дж. Філіпса, Р. Огейла та Ф. Мюллера (2009 р.), частина з яких містить і експериментальні досліді.

Розглянемо найбільш змістовні з перелічених вище досліджень. Найцікавішими є, звісно, експериментальні роботи. Вони були різними за об'ємом піддослідних (від однієї людини — Б.Віттліх, до 234-х — Г. Деннемарк). В ряду випадків експерименти проводилися з контролем концентрації алкоголю в крові та застосуванням методів статистичного аналізу [4, с. 49].

Першим емпіричним дослідженням в цьому напрямку вважається дослідження А. Ребіна і Г. Блера (1953 р.) [7]. Їх цікавили суб'єктивні судження щодо зразків письма і об'єктивні вимірювання. Вони звернулися з проханням до сорока дорослих виконати свої підписи та скопіювати набір стандартних слів до та після вживання великої дози алкоголю. Дослідники проаналізували декілька ознак почерку, в тому числі швидкість письма, просторову ширину, довжину, розмір і точність. Їх основний висновок такий, що пишучі під впливом алкоголю, як правило, роблять більше помилок і їм потрібно більше часу і простору для завершення виконання поставленого перед ними завдання. Величина просторових та часових змін в почерках була пов'язана з дозою алкоголю [3, с. 190].

Г. Ельбель (1956 р.), І. Герхов (1959 р.) вказували на те, що зміни в почерку настають при вмісті алкоголю в крові від 1,8 до 1,9‰. При більшому вмісті алкоголю в крові, згідно їх спостережень, почерк може ставати зовсім хаотичним [8], [9]. К. Гендель (1959 р.) відмічав, що при алкогольному сп'янінні нерідко спостерігаються орфографічні помилки, пропуски букв та здвоєння окремих букв [10]. Г. Ельбель, І. Герхов, К. Гендель та інші автори пропонують використовувати наступаючі в почерку зміни для діагностики ступеня алкогольного сп'яніння в судово-медичній практиці.

Подальші дослідження, які проводили К. Тріпп, Ф. Флюхігер та Г. Вайнберг (1959р.), Б. Брюн та Н. Рейнсбі (1971 р.), підтвердили загальний висновок, що під впливом алкоголю почеркові рухи збільшуються як в розмірі, так і в інших просторових вимірах, стають повільніші, включають в себе уривчастість та злами в процесі письма (К. Тріпп та інші, 1959 р.), а також виявляють коливання в натиску (Б.Брюн та Н. Рейнсбі, 1971 р.) [11], [12].

Дослідження, проведене Г. Деннемарком (Німеччина, 1964 р.), засноване на достатньо об'ємному експериментальному матеріалі

[13]. Він досліджував зміни в почерку, що пов'язані з дією алкогольного сп'яніння на письмо, і прийшов до висновку, що навіть при великій концентрації алкоголю в крові в почерку відбуваються чітко виражені зміни. При проведенні експерименту Г. Деннемарк враховував тип реакції піддослідного. В залежності від того, чи є піддослідний ваготоніком чи симпатикотоніком, зміни в почерку наступають в різний час. Швидше вони наступають та швидше затухають у симпатикотоніків, ніж у ваготоніків. Комплекс змін, по його даним, також різняться. Але, як він правильно відмічає, окремо взятих симптоматичних ознак для тих та інших не спостерігалось [4, с. 48].

Д. Пуртелл (США, 1965 р.) розглянув зміни почерку відносно трьох видів вживання алкоголю [14]. Це «соціальне» вживання, вивчення якого переслідує практичні цілі, зокрема, включення почеркових тестів по визначенню стану сп'яніння у водіїв, що вже реалізовано в штаті Каліфорнія та в Німеччині, медичні цілі — використання в допомогу діагностиці разом з лікарними препаратами та хронічний алкоголізм в діагностичних цілях. Ознаки були описані відносно кожної групи [4, с. 49].

К. Пурі (США, 1965 р.) також у своєму дослідженні акцентує увагу на порушенні координації рухів в зв'язку з дією алкоголю [15].

Вплив алкогольного сп'яніння на почерк О. Хілтон (1969 р.) описував за результатами експериментального дослідження на 20-ти піддослідних з контролем вмісту крові, що був проведений професором судової медицини Ф. Кампсом [16]. Описані з точки зору автора специфічні ознаки свідчать про алкогольне сп'яніння: збільшення розміру букв, зниження швидкості письма, його чіткості, охайності, нерівність рядків, зменшення зв'язності. При цьому не спостерігались зміни в натиску, основний висновок автора — спостережувані зміни є неспецифічними та можуть бути результатом впливу інших причин.

Більш пізні дослідження із застосуванням строгих наукових методів дослідження та експериментального контролю були опубліковані в криміналістичній літературі (Р. Фоулі і Е.Л. Міллер, 1979 р., Н. Гелбрейт, 1986 р., М. Стінсон, 1979 р., Ф. Есісіоглу і Н. Туран, 2003 р.).

З експериментальних робіт звертає до себе увагу дослідження М. Стінсон (США, 1979 р.) [17]. Її експеримент відносно невеликий — 26 осіб різного віку при врахуванні росту, ваги та дози алкоголю. Результати дослідження цього автора значною мірою повторюють результати досліджень її попередників: зниження читаємості букв, збільшення розміру, розгону, зниження стабільності нахилу,

порушення напрямку лінії основи письма, збільшення кількості опісок, помилок, пропусків букв. Разом з тим нею зазначалися відсутність змін в натиску і швидкості письма. Вага людини не впливала на концентрацію алкоголю в крові і зміни в письмі та почерку [4, с. 50].

А. Сафьяновський (Польща, 1974 р.) намагався експериментально встановити залежність між змінами в почерку, що відбуваються під впливом сп'яніння, з урахуванням ступеня виробленості почерку і ступеню сп'яніння (легкий, середній, тяжкий) [18]. Ним вивчалися ознаки почерку (загальні, окремі) і ознаки писемного мовлення. В експерименті брали участь 121 людина, що знаходились в стані сп'яніння різного ступеня. Ним також було сконцентровано увагу на змінах, що відбуваються в почерку під впливом середнього ступеня сп'яніння, тому що при легкому ступені вони мало виражені, а при тяжкому — ПД ФДК близький до розпаду. За даними дослідження А. Сафьяновського, основні зміни у почерку такі: уповільнення темпу письма, порушення координації рухів 1 групи (незграбність, злами в штрихах) і 2 групи (збільшення натиску — до сильного, нестійкість відстаней між рядками), порушення в правописі, велика кількість виправлень та обводок штрихів. Висновки автора обережні: на його думку розмежування ознак, характерних для алкогольного сп'яніння, і викликаних іншими причинами (отруєння фармпрепаратами, стрес) ще не досить чітке. Тому висновки про факт алкогольного сп'яніння за почерком допустимі тільки у ймовірній формі [4, с. 49].

Р.Фоулі та Е.Л.Міллер (1979 р.) порівнювали вплив канабісу та алкоголю на почерк і з'ясували, що дія алкоголю на почерк була більш руйнівною, ніж канабісу [19]. Тим не менш, Н.Закі та М.Ібрагім (1983 р.) досліджували окремі впливи канабісу та алкоголю на швидкість почерку, будову букви, довжину руху, а також їх співвідношення та дійшли до протилежного висновку: при відсутності достатнього наукового контролю відомості про ступінь впливу, який здійснюють алкоголь та канабіс на рукопис (однаковий чи різний), залишаються невідомими [20].

Н.Гелбрейт (1986 р.) провів довготривалий експеримент на 35-і піддослідних (чоловіки та жінки), на кожному по 7 досліджень протягом 8-и років [21]. Виконувались тексти та підписи через 30–45 хвилин після вживання алкоголю, причому доза доводилася до 0,10 — законна межа для водіння автомашин в Каліфорнії. Визначалась концентрація алкоголю в крові. Описані зміни: найбільш загальна тенденція — до незграбності, збільшення масштабу; інтер-

вали між словами частіше збільшувалися, рідше зменшувалися, зростала їх нерівномірність, 51% піддослідних допускали помилки, пропуски, виправлення; темп міг уповільнюватися, пришвидшуватися та залишатися без змін; спостерігалось нетипове тремтіння, властиве алкоголікам-хронікам, в підписах же змін не спостерігалось. Ступінь зміни у різних людей була різною [4, с. 49].

Е.С. Геллер, С. Кларк та М. Келшер (1991 р.) перевіряли навичку студентів точно судити про рівень інтоксикації алкоголем пишучого на основі зразків почерку [22]. В цілому ці «судді слова» були більш точними в класифікації щодо виконаних в період постінтоксикації зразків рукописних записів (83,7%), ніж зразків підписів (67,5%). Суддівська точність значно корелювала з концентрацією алкоголю в крові у пишучих та навіть зросла до 80% для підписів, виконаних особами з концентрацією алкоголю в крові, яка була рівна 0,15 або вище. Ці дані свідчать про те, що підписи менш піддаються впливу алкоголю, ніж рукописні записи (через те, що характер виконання їх значно запрограмований та дуже гарно вивчений пишучими), що підкреслює важливу різницю для дослідників. Очевидно, що характеристики підпису особи будуть більш стабільні в часі в порівнянні з іншими зразками почерку, зокрема, зі зразками надмірно питущого [3, с. 191].

На початку 2000-х р.р. дослідники починають застосовувати чутливі кількісні методи (Ф. Есісіоглу і Н. Туран, 2003 р.) та динамічні (Дж. Філіпс, Р. Огейл та Ф. Мюллер, 2009 р.) для більш глибокого розуміння наслідків впливу алкоголю на почерк. Ф.Есісіоглу і Н.Туран (2003р.) вивчали 73-х осіб до і після того, як піддослідні вживали алкоголь [23]. Зразки почерку були піддані аналізу за допомогою стереомікроскопа, прямого та кососпрямованого освітлення та відеоспектрального компаратора. Прямі вимірювання довжини руху та його області були виконані за допомогою цифрового вимірювача. Їх результати були сумісні з попередніми дослідженнями, які показують, що вживання алкоголю спричиняло статистично значуще збільшення в довжині слова, висоті рухів, інтервалах між словами та звуженні закінчення, так само як і збільшення незграбності та рвучких рухів при формуванні літер [3, с. 191].

Дж. Філіпс, Р. Огейл та Ф. Мюллер (2009 р.) оцінили кінематику почерку в 20-ти молодих чоловіків [24]. Особам вводили дозу алкоголю до збільшення концентрації його в крові до 0,048%, що є відносно низькою в порівнянні з попередніми дослідженнями (наприклад, Е.С. Геллера, С. Кларка та М. Келшера, 1991 р.). Суб'єкти були

проінструковані у написанні чотирьох літер «І» 20 разів, використовуючи нечорнильну ручку. Потім зразки почерку були оцифровані за допомогою графічного планшета Wascom. Особи виконали завдання до та через 30 хвилин після вживання алкогольних напоїв. Дослідники піддали оцифровані зразки почерку автоматичному аналізу довжини руху, його тривалості, визначенню піку швидкості та часу до його настання, кількості перетинів нульової осі при нормальній швидкості та при прискоренні, а також натиску ручки. Балістичні рухи ручкою були проаналізовані за допомогою методу швидкого перетворення Фур'є для вивчення піків частоти руху її пишучого вузла. Автори повідомляють, що рух при письмі мав тенденцію до збільшення тривалості після прийому алкоголю ($p < 0,10$). Крім того, довжина руху була пов'язана з підвищеною концентрацією алкоголю в крові. Тим не менше, не спостерігалось ніяких інших кінематичних відмінностей до і після вживання алкоголю. Висновком з цього дослідження було спостереження того, що після вживання алкоголю частота балістичних рухів, як правило, концентрується близько 4 Гц з помітним піком в спектрі швидкостей. Ця частота є характерною для розладів мозочку та інших умов, які впливають на функції мозочка, наприклад, алкогольного сп'яніння. Автори приписують знаходження піків до появи певної дії тремору. Цілком ймовірно, що відсутність статистично значущих відмінностей при кінематичних вимірюваннях була пов'язана з низьким рівнем алкогольного сп'яніння (0,048% у своєму дослідженні). Дійсно, як зазначає Е.С. Геллер, в його експерименті 1991 року «судді» не змогли відрізнити підписи тверезого від підписів нетверезого з достатнім рівнем точності у випадках з рівнем концентрації алкоголю в крові нижче 0,15% [3, с. 191–192].

Отже, зарубіжна література з дослідження почерку осіб, що перебували у стані алкогольного сп'яніння, представлена численними теоретичними, практичними та експериментальними дослідженнями за останні 50 років, які активно проводяться і в теперішній час із застосуванням статистичних і динамічних методів дослідження та новітніх технологій (цифрових вимірювачів, графічних планшетів тощо). Необхідно відмітити присутність окрім об'єктивної, також і виключно оригінальної суб'єктивної складової (наприклад, експертна оцінка так званих «суддів») при виконанні деяких з експериментів. При проведенні досліджень враховувалась залежність змін також і від таких характеристик піддослідних як тип реакції, вік, стать, ріст, вага, професійна діяльність, типи вживання алкоголю і т.д. Але, за-

галом, експериментальні дослідження, проведені зарубіжними вченими, засвідчують, що ознаки письма змінюються саме в залежності від змін концентрації алкоголю в крові (а саме ступеня алкогольного сп'яніння), а саме збільшення змін в кількості та різниці в їх характері залежали від ступеня алкогольного сп'яніння. Найменш помітні зміни в почерку спостерігалися при малих концентраціях алкоголю в крові у піддослідних. З усіх почеркових об'єктів більш стійкими до впливу вищезгаданого збиваючого фактору виявилися підписи. В деяких дослідженнях було відмічено, що характер змін, що наступає у почерку алкоголіків-хроніків, відрізнявся від характеру змін, що виявлялися у осіб, що не страждали на хронічний алкоголізм.

При порівнянні результатів вищевказаних досліджень між собою, можна констатувати, що характерні порушення в почерку, виявлені одними дослідниками, відповідають певною мірою змінам почерку, що виявлені іншими. Протиріччя, які відмічали автори, описуючи зміни, що наставали в почерку осіб, пояснюються невеликим числом учасників експерименту або незначною кількістю експериментальних зразків почерку, а також неврахуванням в деяких випадках ступеня сп'яніння особи, ступеня виробленості, будови її почерку і т.д. Деякі з авторів вказували також і на те, що не має точно визначеної взаємозалежності між ступенем алкогольного сп'яніння та змінами, які відбуваються в почеркових об'єктах, виконаних під впливом цього збиваючого фактору. Тому ними наголошувалось на застосуванні інших методів дослідження для встановлення факту перебування особи в стані алкогольного сп'яніння.

Вказані результати зарубіжних наукових досліджень почеркових об'єктів, що виконані особами в стані алкогольного сп'яніння, мають бути використані при розробці відповідних методик і вдосконаленні існуючих. Врахування причин зазначених протиріч в описі змін почерку осіб після вживання алкоголю допоможе об'єктивізувати процес проведення наступних експериментальних та теоретичних дослідів в цьому напрямку та формування заключних висновків.

Список використаних джерел

1. *Huber R. A. Handwriting identification: Facts and fundamentals / R. A. Huber, A. M. Headrick. — Boca Raton, FL: CRC Press LLC, 1999. — 456 p.*
2. *Gross L. J. Drug-induced handwriting changes: An empirical review / L. J. Gross // Texas Reports on Biology and Medicine. — 1975. — Vol. 33, Is. 3. — P. 371–390.*

3. *Caligiuri M.P.* The Neuroscience of Handwriting: Applications for Forensic Document Examination / *M. P. Caligiuri, L. A. Mohammed.* — New York: CRC Press, 2012. — 234 p.
4. *Орлова В.Ф.* Судебно-почерковедческая диагностика: учеб. пособие / *В.Ф. Орлова.* — М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2006. — 160 с.
5. *Erlennmeyer A.* Die Schrift. Grandzuge ihrer Physiologie und Pathologic / *A. Erlennmeyer.* — Stuttgart: Adolf Bonz & Co., 1879. — 72 p.
6. *Meyer G.* Die Wissenschaftlichen Grundlagen Der Graphologie: Vorschule der gerichtlichen Schriftvergleichung / *Meyer G., Schneickert. H.* — Jena: Fischer, 1925. — IV. — 154 p.: ill.
7. *Rabin A.* The effects of alcohol on handwriting / *A. Rabin, H. Blair* // Journal of Clinical Psychology — 1953. — Vol. 9., Is. 3. — P. 284–287.
8. *Elbel H.* Blutalkohol / *H. Elbel, F. Schleyer.* — Stuttgart: Thieme, 1956. — 226 p.
9. *Gerchow J.* Studio dei Gemelli Roma. Zur Methodik der Feststellung und Bewertung alkohoibedingter personlichkeits Varanderungen / *J. Gerchow, L. Gedda* // Deutsche Zeitschrift fur die gesamte gerichtliche Medizin. — 1959. — Vol. 49. — P. 70-77.
10. *Händel K.* Die Handschrift Betrunkener / *K. Händel* // Deutsche Zeitschrift fur die gesamte gerichtliche Medizin. — 1958. — Vol. 19. — P. 92–95.
11. *Tripp C. A.* Effects of alcohol on the graphomotor performance of normals and chronic alcoholics / *C. A. Tripp, F. A. Fluchiger, G. H. Weinberg* // Perceptual and Motor Skills. — 1959. — Vol. 9. — P. 227–236.
12. *Brun B.* Handwriting changes following meprobamate and alcohol / *B. Brun, N. Reisby* // Quarterly Journal of Studies on Alcohol; New Brunswick, N. J.: Journal of Studies on Alcohol, Inc. — 1971. — Vol. 32, Is. 4. — P. 1070–1082.
13. *Dennemark H.-G.* Die Handschrift Angetrankener unter Berücksichtigung der Reaktionstypen / *H.-G. Dennemark* // Kriminalistik — 1964. — Vol. 18. — P. 38–40.
14. *Purtell D. J.* Effects of drugs on handwriting / *D. J. Purtell* // Journal of Forensic Sciences. — 1965. — Vol. 10. — P. 335–346.
15. *Puri K. S.* Effects of Intoxication on handwriting / *K. S. Puri* // Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science. — 1965. — Vol. 56. — P. 372–374.
16. *Hilton O.* A study of the influence of alcohol on handwriting / *O. Hilton* // Journal of Forensic Sciences. — 1969. — Vol. 14, Is. 3. — P. 309–316.
17. *Stinson M. D.* A validation study of the influence of alcohol on handwriting / *M. D. Stinson* // Journal of Forensic Sciences. — 1997. — Vol. 42, Is. 3. — P. 411–416.
18. *Safianowski A.* Identyfikacja osoby na podstawie rekopisu wykonanego przez nia w stanie nietrzezwym / *A. Safianowski* // Problemy Kryminalistyki. — 974. — № 112. — P. 661.
19. *Foley R. G.* The effects of marijuana and alcohol usage on handwriting / *R. G. Foley, A. L. Miller* // Forensic Science International. — 1979. — Vol. 14, Is. 3. — P. 159–164.

20. *Zaki N. N.* Effect of alcohol and Cannabis sativa consumption on handwriting / *N. N. Zaki, M. A. Ibraheim* // *Neurobehavioral Toxicology Teratology*. — 1983. — Vol. 5, Is. 2. — P. 225–227.
21. *Galbraith N. G.* Alcohol: Its effect on handwriting / *N. G. Galbraith* // *Journal of Forensic Sciences*. — 1986. — Vol. 31. — P. 580–588.
22. *Geller E. S.* Knowing when to say when: a simple assessment of alcohol impairment / *E. S. Geller, S. W. Clarke, M. J. Kalsher* // *Journal of Applied Behavioral Analysis*. — 1991. — Vol. 24, Is. 1. — P. 65–72.
23. *Asicioglu F.* Handwriting changes under the effect of alcohol / *F. Asicioglu, N. Turan* // *Forensic Science International*. — 2003. — Vol. 132. — P. 201–210.
24. *Phillips J. G.* Alcohol consumption and handwriting: A kinematic analysis / *J. G. Phillips, R. P. Ogeil, F. Muller* // *Human Movement Science*. — 2009. — Vol. 28, № 5. — P. 619–632.

ЗАРУБЕЖНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ПОЧЕРКОВЫХ ОБЪЕКТОВ, ВЫПОЛНЕННЫХ ЛИЦАМИ В СОСТОЯНИИ АЛКОГОЛЬНОГО ОПЬЯНЕНИЯ

С. С. Кириленко

В статті проаналізовано праці зарубіжних авторів з дослідження почеркових об'єктів, виконаних особами, що перебували в стані алкогольного сп'яніння, а саме висвітлено зміст основних з цих досліджень та здійснено порівняння їх результатів із зазначенням можливих причин розбіжностей. Зокрема, із зазначенням деяких особливостей проведення наведено результати досліджень: А. Ребіна і Г. Блера, Г. Ельбея, К. Тріппа, Ф. Флюхігера та Г. Вайнберга, К. Пурі, І. Герхова, К. Генделя, Г. Деннемарка, Д. Пуртелла, О. Хілтона, М. Стінсон, А. Сафьяновського, Р. Фоулі і Е.Л. Міллера, Н. Гелбрейта, Ф. Есісіоглу і Н. Турана, Е.С. Геллера, С. Кларка та М. Келшера, Дж. Філіпса, Р. Огейла та Ф. Мюллера.

Внаслідок аналізу вказаних напрацювань було виявлено, що зарубіжна література за останні більш ніж 50 років з дослідження почерку осіб, що перебували у стані алкогольного сп'яніння, представлена численними теоретичними, практичними та експериментальними дослідженнями, які активно проводяться і в теперішній час із застосуванням статистичних і динамічних методів дослідження та новітніх технологій. Відмічено присутність в деяких з цих досліджень окрім об'єктивної, також і виключно оригінальної суб'єктивної складової. Виявлено, що при проведенні досліджень враховувалась залежність змін почерку також і від різноманітних характеристик піддослідних. Узагальненням експериментальних досліджень, здійснених зарубіжними авторами, встановлено, що ознаки письма змінюються в залежності від змін концентрації алкоголю в крові. Зроблено висновок, що характерні зміни у почеркових об'єктах, що виконані особами, які перебували під впливом алкогольного сп'яніння, у різних авторів узгоджуються між собою. Відзначено причини протиріч, які виникали у дослідників, описуючи зміни, які наставали в почерку осіб, що перебували під впливом згаданого збиваючого фактору. Запропоновано врахувати результати даних зарубіжних наукових досліджень та причини їх відмінностей при розробці відповідних методик.

FOREIGN SCIENTIFIC RESEARCHES OF HANDWRITING OBJECTS PERFORMED BY PERSONS IN STATE OF ALCOHOLIC INTOXICATION

S. S. Kyrylenko

The article analyzes the works of foreign authors on the study of handwriting objects executed by the persons, which were intoxicated by alcohol, and it highlights the main content of the studies and comparison of their results indicating the possible reasons for discrepancies. In particular, indicating some features of conduction, the researching results of A. Rebin and G. Blair, G. Elbel, C. Tripp, F. and G. Weinberg, F. Fluchiger, K. Puri, I. Herhov, K. Handel, G. Denmark, D. Purtell, A. Hilton, M. Stinson, A. Safyanovski, R. Foley and E.L. Miller, N. Galbraith, N. Ascioglu and F. Turan, E.S. Geller, S. Clarke and M. Kelsher, J. Phillips, R. Muller and F. Ogeil are presented.

As a result of the analysis of these developments it is found that over the last more than 50 years foreign literature study of handwriting of persons who were drunk, represented by the theoretical, practical and experimental studies, which are actively carried out at present using statistical and dynamic research methods and computing. Except as objective it is noted also presence in some of the studies exclusively original subjective component. Found that conducting researches accounted dependence of writing also on various characteristics of the subjects. Generalization of experimental studies conducted by foreign authors found that writing signs vary with changes in the concentration of alcohol in the blood. It is concluded that the characteristic changes revealed by different authors in handwriting objects that are made by persons who were under the influence of alcohol, are compatible among themselves. Noted causes controversy that arose among researchers, describing the changes that advancing in the handwriting of those who were under the influence of aforementioned factor. Proposed to take into account the results of these foreign researches and the reasons for their differences in the development of appropriate techniques.

УДК 343.98

В.М. Здор
судовий експерт

*Дніпропетровський науково-дослідний інститут
судових експертиз Мінюсту України*

ВПЛИВ СУБ'ЄКТИВНИХ ЧИННИКІВ НА ФОРМУВАННЯ ІМОВІРНИХ ВИСНОВКІВ ПОЧЕРКОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ

У статті проаналізовані загальні етапи формування експертних висновків та їх класифікація по ступеню твердження. Чітко сформульовані основні чинники та переважні фактори впливу на формування імовірних висновків. Обґрунтована важливість та вагомість імовірних висновків у кримінальних розслідуваннях, процесуальних діяч і судочинстві у цілому.